

Карпенко Н.М.,

доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу ВНЗ
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

Тараненко О.О.,

доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу ВНЗ
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ ЯК ФАКТОР ЙОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Туризм в нинішніх умовах стає масовим явищем та важливим чинником соціально-економічного розвитку. Він виконує важливі суспільні функції: рекреаційну, пізнавальну, культурну, виховну, економічну. Однак, із збільшенням туристичних потоків зростає навантаження на природно-територіальні комплекси, тому туризм, що іноді називають «галуззю вражень» та «індустрією без димарів», без керованого розвитку, заснованого на засадах сталого розвитку у відповідності з екологічними принципами, здатний спровокувати деградацію природних систем та загострення еколого-економічних проблем. Екологічні наслідки рекреації та туризму можуть бути як прямими так і непрямими. Прямими є витоптування трав'яного покриву, виснаження фауністичних ресурсів у процесі рибної ловлі та полювання, деградація коралів (у процесі їх вилучення на сувеніри), руйнування місць гніздування птахів, спричинення лісових пожеж самовільним запаленням вогнищ, механічне забруднення екосистем тощо. Непрямі наслідки, як правило, зумовлені різними видами інфраструктурного обслуговування туристів – забруднення повітря автомобільним та авіаційним транспортом, забруднення води стоками готельно-ресторанних комплексів, деградація ґрунтів та розвиток несприятливих геоморфологічних явищ (зсуви, обвали, селі) у результаті порушення природоохоронних вимог під час рекреаційної забудови тощо.

Туризм, що набуває у світі все більших масштабів, потребує і все більшої кількості природних ресурсів, зумовлюючи зростання антропогенного навантаження на екологічні системи. Окремі фахівці стверджують, що власне туристична діяльність та розбудова її інфра-

структури створюють для природного середовища загрози, схожі до тих, які відбуваються внаслідок розвитку промисловості, урбанізації чи транспорту. Так за оцінками експертів, частка туризму у деградації навколишнього середовища становить нині 5–7% [1, с. 443]. У той же час, погіршення екологічної ситуації призводить до зменшення рівня туристичної привабливості території і зниження попиту на туристичні продукти, що в свою чергу, є стримуючим чинником розвитку туристичних дестинацій. Таким чином, глобальний характер туризму та переважна орієнтація на швидкі темпи і результати економічного зростання туристичного бізнесу завдають шкоди довкіллю та сприяють загостренню суб'єкт-об'єктних відносин у системі людина-природа [2, с. 127]. А це, в свою чергу, актуалізує необхідність реалізації принципів сталого розвитку не лише у виробничій сфері, але й у розвитку тих галузей, які є порівняно менш ресурсномісткими та екологічно небезпечними.

Для перетворення туристичної галузі на дієвий чинник соціально-економічного розвитку країни чи регіону необхідна її модернізація з урахуванням екологічних вимог та у відповідності до принципів сталого розвитку. Екологізація туризму не повинна обмежуватися лише розвитком найбільш «природодружніх» видів туризму як то екологічний та сільський зелений туризм. Вона має забезпечуватися комплексом дієвих заходів для всіх видів туризму, спрямованих на науково обґрунтоване, регіонально адаптоване нормування рекреаційного навантаження та обов'язкове дотримання встановлених нормативів, зонування рекреаційно-туристичних територій, застосування екологічно безпечних технологій в інфраструктурному обслуговуванні туристів (енергозбереження, водозбереження, утилізація відходів, застосування екологічно безпечних миючих засобів та пакувальних матеріалів тощо), проведення різноманітних пропагандистських та виховних заходів, спрямованих на підвищення рівня екологічної свідомості туристів.

Список джерел

1. Зінько Ю. Туризм у Карпатському регіоні: загрози для довкілля та способи сталого розвитку / Ю. Зінько, М. Мальська, М. Іванник, С. Благодир // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – Випуск 45. – 2014. – С. 443-451.
2. Скляр Г.П. Сталый розвиток сфери туризму на засадах партнерства / Г.П. Скляр, Н.М. Карпенко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». – 2013. – №2 (58). – С. 126–130.